

Behandelingsvoorstel voor de commissie Water en Milieu

Onderwerp: Voortgangsverslag biologische landbouw

Cie-datum : 14 april 2003

Cie-nummer: 2003WEM24

Procedure: in GS (na Cie. Vergadering) op: n.v.t.
eerdere behandeling in cie: nee
in PS: nee

inspraak: nee
op:
op:

Behandelend ambtenaar: Madeleine Gerretsen

toestel: 3759
b.g.g.: 3645

Samenvatting (inclusief communicatie):

Via dit verslag wordt uw commissie op de hoogte gebracht van de voortgang van de biologische landbouw.

Wordt geagendeerd:

ter kennisneming, het stuk wordt niet besproken.

Voortgangsverslag

Plan van aanpak biologische landbouw

februari 2003

Samenvatting

Het Plan van Aanpak biologische landbouw is het laatste jaar van de planperiode ingegaan. Dit jaar staat in het teken van de evaluatie van de uitvoering van het Plan van Aanpak van 1999 en in het teken van de voorbereidende werkzaamheden voor een nieuwe planperiode.

De adviesraad biologische landbouw heeft haar operationeel plan vertaald tot een werkplan voor de resterende periode van het Plan van Aanpak biologische landbouw.

De provincie geeft aan de stichting LaMi de opdracht om de stimuleringsprojecten van het Plan van Aanpak biologische landbouw te coördineren en initiëren. Wij sturen de stichting LaMi aan voor wat betreft de besteding van middelen door LaMi. Ook zorgen wij voor de uitwisseling van informatie over de stand van zaken van projecten, de stand van zaken van de doelstelling, beleidsontwikkelingen enz. tussen de adviesraad en de stichting LaMi.

Voor 2003, het laatste jaar van de planperiode, is er nog € 82.412 vrij besteedbaar. Aan de stichting LaMi is begin november 2002 in een bijsturingsbrief gevraagd om de nog beschikbare middelen met name in te zetten voor: 'kennis vergroten consument' en 'versterken relatie stad/platteland'.

In januari 2003 is er, tevens vanuit het programma 'Leren voor Duurzaamheid', een themaachtend georganiseerd met als onderwerp 'biologische landbouw en gemeenten'. Er was sprake van een programma met voor 'elk wat wils'. De onderwerpen: gemeenten en beleid, gemeenten en consument en gemeenten en agrariërs zijn aan bod gekomen. De opkomst was bijzonder teleurstellend. De planologische knelpunten en knelpunten m.b.t. (provinciale) regelgeving zijn naar voren gebracht. Er zijn enkele werkafspraken gemaakt. Op dit moment beraden we ons over de beste manier om samen te werken met gemeenten voor de biologische landbouw. Een individuele benadering, direct gekoppeld aan een uitvoeringsproject, is misschien de geschikte vorm.

Er is een projectvoorstel getiteld 'Inventarisatie mogelijkheden bevorderen biologische landbouw via de RO-lijn' ingediend bij het vakberaad Landelijk Gebied en Milieu. Als resultaat staat bij dit project voor ogen, een inzicht in de mogelijkheden van het bevorderen van de biologische landbouw via de RO-lijn en in de werkwijze voor implementatie hiervan. Dit inzicht moet gegeven worden door een inventarisatie van praktijkvoorbeelden uit het hele land en een overzicht van creatieve nieuwe mogelijkheden. De verwachting is dat de inventarisatieresultaten eye-openers zijn voor beleidsambtenaren bij zowel gemeenten, provincies als rijk voor de mogelijkheden die er zijn voor het bevorderen van de biologische landbouw anders dan via het stimuleren van omschakeling en bevorderen van de afzet.

1. Inleiding

Het Plan van Aanpak biologische landbouw is het laatste jaar van de planperiode ingegaan. Dit jaar staat in het teken van de evaluatie van de uitvoering van het Plan van Aanpak van 1999 en in het teken van de voorbereidende werkzaamheden voor een nieuwe planperiode. De basis daarvoor is inmiddels gelegd in het concept Provinciaal Milieubeleidsplan.

U ontvangt 2 keer per jaar een voortgangsverslag biologische landbouw. De laatste werd u in oktober 2002 aangeboden.

In oktober 2002 hebben we in het voortgangsverslag stilgestaan bij de stand van zaken van de doelstelling. Hier nog even in het kort. Utrecht neemt na Flevoland en Noord-Holland de derde positie in als het gaat om het aandeel van de biologische landbouw ten opzichte van het totaal areaal landbouwgebied. Met een groei van 40 bedrijven in 2000 naar 53 bedrijven in 2001 is het aantal bedrijven in de provincie Utrecht, procentueel, het meest gegroeid van alle provincies (over die periode).

ca. Mei/juni zullen de CBS gegevens over 2002 beschikbaar zijn. Gebruikmakend van die gegevens staan we in het volgende voortgangsverslag weer stil bij de stand van zaken van de doelstelling van het Plan van Aanpak biologische landbouw.

De doelstelling:

'het stimuleren van de biologische landbouw in de provincie Utrecht, waarbij gestreefd wordt naar een procentuele toename van de biologische landbouw, uitgedrukt in aantal bedrijven en het areaal, die hoger is dan de landelijke gemiddelde groei'

Om een indruk te geven van de werkzaamheden die worden uitgevoerd om de doelstelling te bereiken heeft dit voortgangsverslag het karakter van een jaarverslag.

De volgende onderwerpen komen aan bod:

- het definitieve werkplan van de adviesraad (paragraaf 2)
- de bijsturingbrief aan de stichting LaMi (paragraaf 3)
- de inhoud en de resultaten van de op 23 januari jl georganiseerde themaochtend met als onderwerp 'biologische landbouw en gemeenten' (paragraaf 4)
- een projectvoorstel voor het vakberaad Landelijk Gebied en Milieu met als titel 'Inventarisatie mogelijkheden bevorderen biologische landbouw via de RO-lijn' (paragraaf 5)
- een vooruitblik op de niet reguliere werkzaamheden die in 2003 uitgevoerd worden (paragraaf 6)

De stichting LaMi coördineert en initieert voor ons de uitvoering van de projecten biologische landbouw. In Bijlage I bij dit voortgangsverslag vindt u (zoals werd toegezegd in het vorige verslag) informatie over de afgeronde en nog lopende projecten.

2. Werkplan adviesraad biologische landbouw

De adviesraad biologische landbouw heeft haar operationeel plan vertaald tot een werkplan voor de resterende periode van het Plan van Aanpak biologische landbouw. De leden van de adviesraad hebben ingestemd met de inhoud van het werkplan. Dit betekent dat de partijen (GLTO, min. van LNV directie noordwest, NMU en provincie) zich kunnen vinden in de taken, verantwoordelijkheden en werkafspraken die omschreven zijn. De taken en verantwoordelijkheden zijn al aangegeven in het voortgangsverslag van juli 2002. In grote lijn zijn deze hetzelfde gebleven.

De belangrijkste werkafspraken uit het werkplan zijn:

relatie provincie / LaMi / adviesraad

De provincie geeft aan de stichting LaMi de opdracht om de stimuleringsprojecten van het Plan van Aanpak biologische landbouw te coördineren en initiëren. Hiervoor is er een uitvoeringsprogramma opgesteld. De uitvoeringsprojecten zijn gekoppeld aan de operationele doelen uit het Plan van Aanpak biologische landbouw. Wij sturen de stichting LaMi aan voor wat betreft de besteding van middelen door LaMi aan het coördineren en initiëren van projecten biologische landbouw. Ook zorgen wij voor de uitwisseling van

informatie over de stand van zaken van projecten, de stand van zaken van de doelstelling, beleidsontwikkelingen enz. tussen de adviesraad en de stichting LaMi.

procedure voor bijsturing

De adviesraad adviseert de provincie en de stichting LaMi over de werkzaamheden betreffende de biologische landbouw. Wij gebruiken het advies van de adviesraad onder andere voor de bijsturing van de stichting LaMi. LaMi vertaalt de aan- en bijsturing jaarlijks in een uitvoeringsprogramma voor het komende jaar.

procedure voor projectbeoordeling

LaMi consulteert de sectorbetrokkenen en in ieder geval de provincie over projectvoorstellen. Wij toetsen het projectvoorstel aan het Plan van Aanpak en aan de inhoud van de bijsturingsbrief. In geval van twijfel vragen wij de adviesraad om een second opinion.

3. Bijsturing stichting LaMi

Voor het coördineren en initiëren van uitvoeringsprojecten ontvangt de stichting LaMi jaarlijks € 90.755 van de provincie. Daarnaast beschikt LaMi over POP- en SGM-middelen (resp. € 54.450 en € 34.030).

Voor 2003, het laatste jaar van de planperiode, is er nog € 82.412 vrij besteedbaar.

In Bijlage I is weergegeven waaraan tot op heden de voor de uitvoering van het Plan van Aanpak beschikbare financiële middelen zijn uitgegeven.

Aan de stichting LaMi is begin november 2002 in een bijsturingsbrief gevraagd om haar creativiteit te gebruiken om de nog beschikbare middelen voor de biologische landbouw in 2003 als volgt in te zetten:

25% voor de operationele doelen 1 t/m 3

1. versterken van kennis producent
2. ondersteunen bij omschakeling
3. ondersteunen na omschakeling

25% voor operationeel doel 4

4. kennis vergroten consument

50% voor operationeel doel 5

5. versterken relatie stad/platteland

Wij hebben ons bij deze keuze laten adviseren door de adviesraad.

De bovenstaande keuze is tot stand gekomen op grond van de volgende motivering:

1. De meeste van de projecten die tot nog toe door de stichting LaMi zijn gecoördineerd hebben bijgedragen aan de operationele doelen 1 t/m 3. Hiermee zijn inmiddels veel gangbare ondernemers bereikt. Een extra impuls voor deze operationele doelen is nu minder hard nodig dan enkele jaren geleden.
2. Voor de operationele doelen 4 en 5 zijn er kansen om een regionale invulling te geven aan de landelijke activiteiten. Hiervoor is de verwachting dat cofinanciering nodig is vanuit het Plan van Aanpak.
3. Tijdens een themaochtend die in januari 2002 is gehouden werd door de deelnemers naar voren gebracht dat er ondermeer aandacht geschonken moet worden aan: het verbeteren van de afzet op regionaal niveau en aan educatie en bewustwording. Deze onderwerpen vallen onder de operationele doelen 4 en 5.

4. Themaochtend biologische landbouw en gemeenten

In januari 2003 is er, tevens vanuit het programma 'Leren voor Duurzaamheid', een themaochtend georganiseerd met als onderwerp 'biologische landbouw en gemeenten'.

aanleidingen

Er waren drie aanleidingen voor de organisatie van deze themaochtend:

1. In september 2002 is de landelijke promotiecampagne 'biologisch, eigenlijk heel logisch' gestart. Deze campagne heeft als doel biologische voeding meer aandacht te geven en voor een breder publiek aantrekkelijk te maken. Gemeenten zijn beter dan de provincie in staat om consumentenacties te organiseren.

Het doel van de landelijke promotie is om het aandeel biologische producten in het winkelwagentje op te krikken van 2 procent nu tot 5 procent eind 2004. Het rijk heeft hiervoor 4.5 miljoen euro uitgetrokken.

2. Voor de resterende planperiode richt de aandacht bij uitvoeringsprojecten zich op de onderwerpen: het versterken van de relatie stad/platteland en het vergroten van de kennis van de consument. Ook voor deze twee onderwerpen zien wij een duidelijke rol voor gemeenten weggelegd.

3. Wij willen verkennen welke mogelijkheden er zijn om in een volgend Plan van Aanpak biologische landbouw meer samen te werken met gemeenten.

inhoud

Ter voorbereiding van de themaochtend zijn aan alle gemeenten enkele vragen gesteld. Voor veel gemeenten bleek uit de antwoorden dat men wel wat wil met de biologische landbouw maar niet goed weet wat. Daarom is er gekozen voor een programma met voor 'elk wat wils'. De onderwerpen:

gemeenten en beleid

gemeenten en consument en

gemeenten en agrariërs

zijn aan bod gekomen. De presentaties zijn gehouden door gemeenten die zelf een actieve rol vervullen voor het betreffende onderwerp. Op deze manier was er dus sprake van 'voor gemeenten, door gemeenten'. Na ieder onderwerp was er tijd voor discussie.

resultaat

De opkomst van gemeenten tijdens de ochtend was bijzonder teleurstellend. 17 Gemeenten hadden zich opgegeven en slechts 7 zijn daadwerkelijk gekomen.

De planologische knelpunten en knelpunten m.b.t (provinciale) regelgeving zijn naar voren gebracht. Er zijn enkele werkafspraken gemaakt, bijvoorbeeld om te bekijken of actieweken voor consumenten gekoppeld kunnen worden aan de open dagen bij de biologische boer.

Op dit moment beraden we ons over de beste manier om samen te werken met gemeenten voor de biologische landbouw. Een actieve individuele benadering, direct gekoppeld aan een uitvoeringsproject, is misschien de geschikte vorm.

5. Projectvoorstel vakberaad Landelijk Gebied en Milieu

Tot nu toe is het beleid voor de biologische landbouw zowel landelijk als in provincies m.n. gericht op het stimuleren van de omschakeling van agrariërs en op het bevorderen van de vraag naar biologische producten. Het RO-spoor (breed geïnterpreteerd) van het bevorderen van de biologische landbouw door dit gericht in te zetten bij het halen van de milieudoelen in gebiedsgerichte projecten en kwetsbare gebieden wordt nog maar mondjesmaat gevolgd. Dit komt doordat erg onduidelijk is welke mogelijkheden er zijn. Ondanks dat dit spoor nog niet zo erg gevolgd wordt, wordt dit wel als een hele goede weg en ook als randvoorwaarde gezien ter bevordering van de biologische landbouw.

LNV-directie noordwest heeft in oktober 2002 een symposium georganiseerd met als titel: 'biologische landbouw en kwetsbare gebieden' (bijlage II, verslag symposium).

Dit symposium heeft nog geen concrete antwoorden opgeleverd in de vorm van 'te bewandelen RO-wegen' maar heeft wel de vraagstelling over het RO-spoor duidelijker gemaakt. De bedoeling is dat het projectvoorstel 'Inventarisatie mogelijkheden bevorderen biologische landbouw via de RO-lijn' voortbordurt op de resultaten van het symposium.

Nadrukkelijk wordt met bevorderen van de biologische landbouw via de RO-lijn niet de weg van afdwingen/opleggen bedoeld maar de positief stimulerende weg.

Enkele van de onderzoeksvragen zijn:

Wat zijn de wettelijke mogelijkheden voor het bevorderen van de biologische landbouw?

bv Pachtwet (voorbeeld gemeente Boxmeer)

bv Wet Ammoniak en Veehouderij

Wat zijn de mogelijkheden voor het bevorderen van de biologische landbouw op het niveau van streekplan en bestemmingsplan (voorbeeld bestemmingsplan gemeente Houten)?

Wat zijn de mogelijkheden voor het bevorderen van biologische landbouw in kwetsbare gebieden zoals grondwaterbeschermingsgebieden, bufferzones rond natuurgebieden e.a. kwetsbare gebieden?

Welke andere en eventueel nieuwe instrumenten kunnen gevonden worden om de biologische landbouw te stimuleren?

Dit projectvoorstel wordt begin maart ingediend bij het vakberaad Landelijk gebied en Milieu.

resultaat

Als resultaat staat bij dit project voor ogen, een inzicht in de mogelijkheden van het bevorderen van de biologische landbouw via de RO-lijn en in de werkwijze voor implementatie hiervan. Dit inzicht moet gegeven worden door een inventarisatie van praktijkvoorbeelden uit het hele land en een overzicht van creatieve nieuwe mogelijkheden.

verwachting

De verwachting is dat de inventarisatieresultaten van dit project eye-openers zijn voor beleidsambtenaren bij zowel gemeenten, provincies als rijk voor de mogelijkheden die er zijn voor het bevorderen van de biologische landbouw anders dan via het stimuleren van omschakeling en het bevorderen van de afzet.

6. Vooruitblik werkzaamheden 2003

Dit jaar staat in het teken van de voorbereidende werkzaamheden voor een nieuwe planperiode voor de biologische landbouw. Tijdens de evaluatie van de stichting LaMi, die eveneens dit jaar plaatsvindt, zal het onderwerp biologische landbouw er apart uitgelicht worden. Met de evaluatieresultaten kunnen we ons voordeel doen bij het opstellen van een nieuw plan.

De adviesraad zal volop ingeschakeld worden om mee te denken over de onderwerpen die zeker aan bod moeten komen in een nieuw Plan van Aanpak biologische landbouw.

Daarnaast zal er voortdurend aandacht blijven uitgaan naar de mogelijkheden voor biologische landbouw in de gebiedsgerichte projecten en in de reconstructie.

Als het projectvoorstel dat ingediend wordt bij het vakberaad Landelijk Gebied en Milieu gehonoreerd wordt dan zal er ook tijd gaan zitten in het begeleiden van dit onderzoek. Wij hebben namelijk zelf het initiatief genomen voor het indienen van dit projectvoorstel.

BIJLAGE I

Uitvoeringsprojecten biologische landbouw

Voor het coördineren en initiëren van uitvoeringsprojecten ontvangt de stichting LaMi jaarlijks € 90.755. Daarnaast beschikt LaMi over POP- en SGM-middelen (resp. € 54.450 en € 34.030). In deze bijlage staat een beknopte omschrijving van de lopende (en inmiddels afgeronde) projecten waaraan tot op heden de voor de uitvoering van het Plan van Aanpak beschikbare financiële middelen zijn uitgegeven. Per project zijn de kosten weergegeven.

Praktijkverkenning biologische fruitteelt

doel: verkennen wat de haalbaarheid is van biologisch

uitvoerders: gangbare telers, CLM

activiteit: Gangbare fruittelers onderzoeken op interactieve wijze de technische en sociaal-economische haalbaarheid op korte en lange termijn van biologisch fruit telen in Utrecht. De fruittelers hebben zelf bepaald welke deskundigen zij wilden raadplegen.

evaluatie: Zeer succesvol, door dit project is er een positief kritische belangstelling ontstaan voor biologische fruitteelt. Naar aanleiding van dit onderzoek zijn de projecten 'Praktijktuin biologische fruitteelt' en 'Biologische bestrijding van vruchtboomkanker met kalk' opgestart.

kosten: € 17.029

Praktijktuin biologische fruitteelt

doel: Een groep gangbare fruittelers wil de komende jaren ervaring opdoen met biologische bedrijfsvoering. Voor deze proef stelt biologisch fruitteler William Pouw een perceel van zijn bedrijf beschikbaar. Met de opgedane kennis wil de telersgroep de bedrijfsvoering verbeteren en een eventuele keuze voor omschakeling goed onderbouwen. Het doel is alle kennis en ervaring maximaal te benutten, voor de individuele ondernemer zelf en voor de sector. Ook voor ondernemers die omschakeling overwegen levert het project interessante informatie op.

uitvoerders: kerngroep van fruittelers, LaMi, vaktechnische deskundigen op afroep

evaluatie: heel vernieuwend en participatief

kosten: € 49.108

Biologische bestrijding van vruchtboomkanker met kalk

doel: Ervaringen opdoen met de toepassing van kalk in de utrechtse fruitteeltpraktijk. Het overdragen van de opgedane kennis en ervaringen naar de utrechtse fruitteeltsector.

uitvoerders: PPO-Fruit, Louis Bolk Instituut, eigenaren demonstratiepercelen, LaMi

resultaat: Drie fruittelers zijn bereid gevonden mee te werken aan de demonstratiepercelen. De demonstratiepercelen zijn ongeveer vijf keer bespoten met kalk.

kosten: € 11.345

Informereren over kansen biologische tuinbouw

doel: Stimuleren van biologische tuinbouw bij bedrijven die niet meer kunnen uitbreiden en waarvoor de biologische teelt een duurzaam alternatief zou kunnen zijn.

uitvoerder: in voorbereiding

evaluatie: Het valt tegen om met glastuinders in contact te treden over biologisch produceren omdat de verplaatsing van de glastuinbouw naar de Harmelerwaard niet door is gegaan en veel tuinders bezig zijn met verplaatsingsplannen naar elders in het land.

kosten: POP-middelen (totaal aan POP-middelen € 54.450)

Haalbaarheidsstudie biologische boerenmarkten in Utrecht

doel: De haalbaarheid onderzoeken van een biologische boerenmarkt in Amersfoort, Zeist, Nieuwegein en Veenendaal.

uitvoerders: Stichting Landelijk Platform Biologische Boerenmarkten, Nieuwland Advies

resultaat: 22 belangstellende ondernemers, waarvan 17 voor een weekmarkt, 2 alleen voor verkoop via andere producenten en 3 alleen voor een jaarmarkt/themamarkt. Dit is ruim voldoende voor de bezetting van de biologische boerenmarkten in de provincie Utrecht.

evaluatie: Een goed onderzoek met praktische suggesties en aanbevelingen, wel blijkt dat het onderzoek snel verouderd is door de keuze van supermarkten om in 2000/2001 ook fors in biologisch te gaan investeren.

kosten: de start van het project was voor de aanvang van de planperiode, er zijn geen kosten ten laste van het Plan van Aanpak biologische landbouw gemaakt

Startfase biologische boerenmarkt Amersfoort

- doel: De start van de biologische markt in Amersfoort makkelijker maken door deze fase te financieren.
- activiteiten: Het verkrijgen van de juiste marktplaats, het verkrijgen van marktcoopliden.
- evaluatie: De plotselinge vraag van supermarkten naar biologische producten bij leveranciers veroorzaakte flinke vertragingen en minder animo bij leveranciers om via de boerenmarkt producten te vermarkten. Dit was echter nauwelijks te voorzien.
- kosten: € 3.770

Stimulering biologische catering

- doel: blijvende biologische catering in utrechtse bedrijfskantines en het ontwikkelen van meer vraag naar biologische catering.
- uitvoerder: NMU
- resultaat: Er zijn 176 bedrijven met bedrijfsrestaurants geïnformeerd over de mogelijkheden van eko-catering. 24 Bedrijven verkochten in 2002 biologische producten in het bedrijfsrestaurant. Dit jaar zullen 60 bedrijfsrestaurants biologische melk, karnemelk, yoghurt, kaas en brood gaan verkopen. Deze producten zorgen voor 3 tot 5 procent van de omzet. Wanneer zij ook biologische koffie en thee gaan aanbieden, inclusief uit automaten, stijgt dit percentage met nog eens 20 procent.
- kosten: € 17.697

Vooronderzoek biologische melkveehouderij

- doel: in beeld brengen van knelpunten
- activiteit: LaMi heeft zelf deskundigen doelgroep geraadpleegd.
- uitvoerder: LaMi met haar netwerk
- evaluatie: het aanbod dient alleen te worden gestimuleerd parallel aan de stijgende blijvende vraag. Wel is efficiëntieverbetering op de melkveebedrijven wenselijk.
- kosten: coördinatiekosten LaMi-budget, er zijn geen kosten ten laste van het Plan van Aanpak biologische landbouw gemaakt

Oriëntatie biologische melkveehouderij

- doel: goede voorbereiding op een beslissing om eventueel om te schakelen naar biologisch.
- activiteiten: Een cursus, waarin op interactieve en praktische wijze de belangrijkste zaken worden behandeld die een rol spelen bij omschakeling naar en functioneren als biologisch ondernemer.
- uitvoerder: in voorbereiding
- kosten: € 7.196 + POP-middelen (totaal aan POP-middelen € 54.450)

Open dag over gras-klaver

- doel: competentieontwikkeling bij gangbare melkveehouders t.a.v. de teelt van klaver
- activiteiten: Een open dag met demonstratiepercelen gras-klaver bij een biologische melkveehouder.
- uitvoerders: Louis Bolk Instituut, demoveld eigenaar
- resultaat: 40 bezoekers van de open dag, inzichten opgedaan over de teelt van klaver
- evaluatie: zeer kosten-effectieve activiteit
- kosten: € 586

Themadag biologische melkveehouderij

- doel: kennisuitwisseling tussen biologische en gangbare veehouders
- uitvoerders: Wellant college, ervaren biologische melkveehouders
- resultaat: kansen en knelpunten zijn op praktische wijze met elkaar besproken door 35 jonge melkveehouders
- evaluatie: Heel kosten effectieve bijdrage aan activiteit, goed punt dat ervaren melkveehouders kennis overbrengen aan beginners.
- kosten: één van de kleine activiteiten (totaal kleine activiteiten € 2.039)

Optimalisering biologische melkveehouderij

- doel: het optimaliseren van de biologische bedrijfsvoering, ook na aanscherpingen in de regelgeving
- resultaat: De zelforganisatie van de studiegroep is fors verbeterd. Met beperkte middelen heeft de studiegroep de voor haar belangrijkste knelpunten onderzocht.
- uitvoerders: DLV advies, studiegroep, LaMi
- kosten: € 13.839 + POP-middelen (totaal aan POP-middelen € 54.450)

Biologische teelt van voedergewassen

- doel: Nieuwe teeltmethoden worden gedemonstreerd op een demonstratieperceel en binnen een studiegroep wordt de kennis vergroot over de biologische teelt van voedergewassen en vastgesteld welke vaardigheden, machines en externe deskundigheid (bv van loonwerker) nodig is om de teelt te kunnen optimaliseren.
- uitvoerders: demoveldeigenaren, praktijkonderzoek Veehouderij, loonwerkers, Louis Bolk Instituut, DLV Advies, LaMi
- evaluatie: Drijfmest in de rij is goed toepasbaar in biologische bedrijfssystemen. Echter, maïsteelt is door de aanscherping van de faunawet in 2002 vaak heel erg moeilijk. Biologische melkveehouders zien daardoor eerder af van de eigen maïsteelt. Dat wordt nog versterkt door de moeilijke biologische gewasbescherming. Rijenbemesting voorkomt teveel onkruidgroei in de rijen, waardoor de gewasbescherming weer beter mogelijk wordt gemaakt.
- kosten: € 5.057

Biologische veehouderij en management

- doel: LaMi verspreidt de projectresultaten van Bioveem onder de biologische en gangbare melkveehouders. Het landelijke project BIOVEEM tracht kentallen van effectiever bedrijfsmanagement op te leveren en tracht praktische oplossingen te vinden voor knelpunten in de bedrijfsvoering.
- activiteiten: Het aanbieden van de projectresultaten aan bestaande studieclubs, het demonstreren van resultaten op biologische bedrijven of percelen, het organiseren van excursies op biologische bedrijven waar de resultaten gepresenteerd worden.
- uitvoerders: Praktijkonderzoek Veehouderij, DLV Advies, Louis Bolk Instituut, studiegroep, demoveldeigenaren
- kosten: € 22.689

Tijdelijke begeleiding van individuele melkveehouders

- doel: goede voorbereiding op de eventuele keuze voor omschakeling
- activiteiten: Middels een op te zetten quick scan krijgen 25 agrariërs de mogelijkheid om zich voor te bereiden
- evaluatie: Door de (afzet)problemen in de biologische melkveehouderij in 2002 is er weinig vraag naar individuele begeleiding.
- kosten: POP-middelen (totaal aan POP-middelen € 54.450)

Gebiedsonderzoek naar biologische landbouw in Leusden

- doel: Op initiatief van de GLTO Leusden en agrarische milieucoöperatie 'de Leusder Horstee' is onderzocht wat de mogelijkheden zijn en hoe de belangstelling in Leusden is voor biologische landbouw.
- resultaat: Aan het onderzoek hebben 84 ondernemers meegewerkt. Driekwart hiervan houdt melkvee, waarvan de helft ook varkens en/of pluimvee heeft. 18 Melkveehouders kunnen zonder al te grote aanpassingen van hun bedrijf omschakelen naar een biologische productiewijze. De overige melkveehouders zijn te intensief. 8 Ondernemers die vrij extensief zijn van plan zich verder te gaan oriënteren binnen een LaMi oriëntatiegroep. V.w.b. de varkenshouderij zijn ondernemers geïnteresseerd in marktinfo en vaktechnische info, waaraan LaMi gevolg heeft gegeven.
- uitvoerders: GLTO Leusden, Leusder Horstee, LaMi, Agro Eco Consultancy, DLV Advies
- kosten: € 7.196

Onderzoek naar compostering drijfmest en bermmaaisel

- doel: Onderzoeken hoe compost aan 'biologische' normen kan voldoen en hoe de afzet van dit 'biologische' product het beste kan plaats vinden.
- uitvoerders: Leusder Horstee
- resultaat: Gebruik van bermmaaisel van extensief gebruikte wegen kan niet leiden tot het 'biologisch' predikaat. Dit kan wel met maaisel uit natuurgebieden. Biologische boeren mogen tot maximaal 80% meststoffen afnemen vanuit extensieve gangbare landbouw.
- kosten: € 1.685
- NB: LaMi en GLTO hadden deze ondernemer genomineerd voor de Utrechtse Milieuprijs 2002 die ook door deze ondernemer is gewonnen.

Stimulering biologische varkenshouderij

- doel: Het bekend maken van de mogelijkheden van de ketenafspraken voor de varkenshouderij en wat het betekent om biologische varkens te gaan houden.
- uitvoerders: GLTO Vakgroep Varkenshouderij, LaMi
- resultaten: Alle utrechtse varkensbedrijven zijn schriftelijk voorzien van informatie en uitgenodigd voor een informatiebijeenkomst, artikelen in Aanjager en GLTO Nieuws. Er zijn 40 varkenshouders naar de bijeenkomst gekomen. Velen zijn bezocht door de LaMi kennisconsulent.
- kosten: € 626

Onderzoek onder biologische boeren naar wensen en knelpunten bij afzet en educatie

- doel: Inzicht krijgen in de wijze waarop ondernemers en consumenten contact met elkaar hebben. Inzicht krijgen in de kansen en knelpunten bij de afzet vanaf de boerderij. Inzicht in de bestaande en gewenste educatieve activiteiten op biologische bedrijven.
- activiteit: Mondelinge enquête tijdens bedrijfsbezoek bij iedere biologische boer in Utrecht.
- uitvoerders: Stichting Strohalm, LaMi
- evaluatie: Zeer gedegen en grondig onderzoek waar LaMi veel profijt van heeft bij de verdere uitvoering van het thema educatie en afzet.
- kosten: € 15.584

Cursus Op weg naar de boerderijwinkel

- doel: Inzicht verwerven bij biologische ondernemers over het opzetten en runnen van een boerderijwinkel.
- uitvoerder: Land & Co
- evaluatie: Er is 1 cursus afgerond, enkele deelnemers gaan aan de slag met een boerderijwinkel, anderen gaan hun bestaande winkel professionaliseren. Inmiddels is er ook een nieuwe cursusgroep gestart.
- kosten: € 17.329

Excursie leerlingen agrarisch onderwijs naar biologische ketenpartijen

- doel: Meer enthousiasme kweken bij de aankomende generatie agrarische ondernemers.
- activiteiten: Aanvullend op het reguliere lespakket wordt een lesprogramma met excursie georganiseerd over de biologische productieketen voor ca. 100 scholieren.
- kosten: POP-middelen (totaal aan POP-middelen € 54.450)

Koop Groen, Natuurlijk Doen

- doel: Consumenten stimuleren milieubewuste keuzes te maken op het moment dat zij een product willen kopen.
- uitvoerders: Winkeliersverenigingen, theatergroep
- evaluatie: De relatief geringe financiële bijdrage heeft het enthousiasme bij winkeliers en hun –verenigingen flink aangewakkerd om veel eigen tijd (en dus geld) in het project te steken. Zij hebben dus letterlijk hun schouders onder duurzaam consumeren gezet, ook door het assortiment uit te breiden. Succesvol project.
- kosten: € 2.269

Biologische boeren inspireren gangbare collega's

- doel: gangbare boeren geven nieuwe impulsen aan hun ondernemersschap.
- activiteiten: twee bijeenkomsten waar een biologische boer de ontwikkeling van zijn ondernemersschap uitlegt aan een groep gangbare ondernemers.
- kosten: POP-middelen (totaal aan POP-middelen € 54.450)

Overige uitgaven LaMi, uitvoering Plan van Aanpak biologische landbouw

kleine activiteiten	€ 2.039
Aanjager	€ 16.262
PR-waardig jaarverslag	€ 3.805
Coördinatiekosten LaMi	€ 114.314